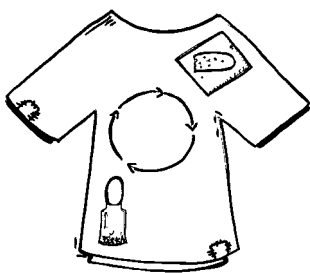

sš

2 ×

45
min.

3. LEKCE:

Jak výrobky používáme

Cíle:

Žáci navrhnu a popíší možnosti prodloužení příběhu výrobku nebo jiné využití nefunkčního výrobku. Při navrhování možností využívají kritického myšlení, pečlivě ověřují informace, se kterými pracují.

Žáci popíší příklady odpovědného chování k přírodě a lidem a ekonomice. Na konkrétních příkladech ukazují důvody tohoto jednání a význam odpovědné spotřeby.

Žáci navrhnu sérii změn ve svých zvyklostech a zdůvodní pozitiva těchto změn.

V týmu plánují komplexní aktivity odpovědné spotřeby.

Žáci navrhnu jednorázovou aktivitu, která by propagovala myšlenky odpovědné spotřeby v rámci školy/obce.

V rámci své role na trhu respektují myšlenky odpovědné spotřeby.

Mění své spotřební vzorce.

Dokáží se „vzdát volby“.

Anotace:

V lekci budou žáci pátrat po všech možnostech, které povedou k co nejdelšímu životu výrobků. V úvodu na základě příběhu výrobku, který přečkal generace, vypátrají možnosti co nejodpovědnějšího užívání výrobků (šetrné užívání, praní a sušení, možnosti sdílení, pronájmu, půjčování). V další části lekce budou žáci pracovat s konkrétními výrobky, resp. odpadky, a pátrat po prodloužení jejich života poté, co je již nepotřebují (renovace, oprava, možnosti dát věcem nebo jejich částem nový význam, darování, swap – výměna, další prodej). V další fázi lekce budou u výrobků/odpadků, které již využít nelze, hledat způsoby, jak je odpovědně odložit. Zde se budou žáci zabývat otázkou, zda odpadky opravdu musejí vzniknout a proč, a zda jejich vzniku (ne)můžeme předejít. Pro případ, že jejich vzniku nelze předejít, budou přemýšlet nad možnostmi recyklace. Zkusí zvážit, zda lze vzniku odpadu předejít už při plánování výroby.

Zkusí vymyslet možnosti, jak by získané informace předali dál – vytvoří Nápadník akcí (např. dílna, bazar, swap, informační kampaň). Vyberou jednu akci, kterou podrobně rozplánují. Žáci k akci vytvoří plakát nebo jiný propagační materiál, ve kterém využijí pro pozitivní věc marketingové strategie, se kterými se seznámili v předchozí lekci.

Bonusem bude, pokud se podaří akci realizovat pro spolužáky, učitele nebo rodiče a veřejnost.

Struktura lekce:

AKTIVITA	ČAS	POMŮCKY
1. Výrobky s příběhem	20 min.	Výstupy třídního a osobního portfolia z 2. lekce Výrobek s příběhem, výrobek, který přečkal generace Pomůcky pro tvorbu třídního portfolia

2. Dejme věcem druhou šanci a odkládejme odpovědně	25 min.	PL Strategie pro REDuse Video – odpadkový koš (5:24) Psací a kreslicí potřeby, větší papír A3 nebo flip
3. Možnosti mé a v mém okolí	15 min.	Připojení na Internet
4. Nenecháme si to pro sebe	20 min.	Návod jak vytvořit nápadník a jak plánovat akci je k dispozici v příručce 7 kroků k zodpovědné spotřebě (str. 37–39) nebo PL Plán akce
5. Shrnutí	10 min.	Osobní portfolio

Odborné podklady:

- [Cirkulární ekonomika](#)
- [Strategie spotřeby a životního stylu](#)
- [Udržitelná doprava](#)
- [Udržitelné bydlení](#)

Portfolio:

Třídní: Plakát Seznam možností, jak věci užívat a jak dát věcem nový život, nápadník akcí, plán na akci, plakát k akci. Dobrovolné: Zaznamenaná cesta hry Dračí doupe s vyznačenými možnostmi.

Osobní: Způsob prodloužení života výrobku, který jsem přinesl nebo který mne oslovil. Stručný popis akce, kterou bych chtěl já sám v budoucnu realizovat, kdybych mohl (u starších dětí).

Před lekcí:

Jaké výrobky obstarat:

Výrobek, který přečkal generace

- Domluvte se se žáky, aby si do školy přinesli výrobky, které přečkaly generace (reálné nebo alespoň jejich fotografie), které vypátrají v rodině nebo ve svém okolí. Je potřeba, aby žáci znali historii, resp. příběh výrobku, který přinesli: Jak je starý, jak k němu v rodině přišli, jak ho udržují apod. Rozdělte předem žáky do skupin a domluvte se, že každá skupina přinese 1–2 výrobky.

Výrobky, které už nepotřebujeme

- Domluvte se v rámci třídy, zda budete pracovat s reálnými výrobky, s jejich obrázky nebo zda si jen napíšete jejich seznam. Pro větší názornost doporučujeme práci s reálnými výrobky. Možnosti, jak výrobky k odložení opatřit, najdete ve 3. lekci pro II. st. ZŠ.
- Domluvte se se žáky, aby sledovali, co vše v domácnosti odkládají. Ať už v běžných situacích (koupelna, kuchyň), nebo ve specifických situacích (stěhování, malování apod.). Někteří žáci si budou informace pamatovat, někteří mohou své sledování zaznamenávat do **PL Sám sobě popelářem**. Tabulka v PL je podrobná a žáci ji mohou využít podle vlastních potřeb nebo podle třídní dohody.
- Rozhodněte se podle potřeb výuky a vyspělosti žáků, jakými skupinami výrobků/odpadků se v lekci budete zabývat. Při odkládání vznikají 2 skupiny výrobků/odpadků, tzv. rychlý i pomalý odpad:
  - Rychlý odpad je ten, který hned po využití výrobků vyhadzujeme (např. obaly od potravin nebo nápojů, popsané papíry, slupka od banánu, starý rohlík, odličovací tampony apod.).

Uspořádejte výstavu výrobků, které přečkaly generace. Každý výrobek nebo jeho fotografie by měl být doplněn příběhem. Požádejte o spolupráci na tvorbě příběhu kolegu nebo kolegyni češtináře! [Podrobný návod zde.](#)

- Pomalý odpad je ten, který již delší dobu používáme a už ho nepotřebujeme nebo nemůžeme používat (starý nábytek, mobilní telefon, ...).

Zda se v lekci budete zabývat oběma kategoriemi nebo pouze jednou kategorií, se rozhodněte na základě pozorování a potřeb žáků buď před lekcí, nebo až na začátku lekce.

- Pokud se budete zabývat oběma kategoriemi, připravte nebo nechte žáky připravit/ přinést jeden plný „třídní“ odpadkový koš, jehož obsah bude možné během lekce rozebrat, samozřejmě za dodržení hygienických předpisů.

Popis lekce:

1. Výrobky s příběhem

S pořízením trička nebo jakéhokoliv jiného předmětu nastává nová etapa v jeho příběhu, a to část příběhu trička odehrávající se v domácnosti.

Jako úvod do tématu sdílejte příběhy výrobků, které přečkaly generace. Nechte žáky pracovat v předem domluvených skupinách s výrobky, které si každá skupina vybrala, resp. přinesla. Žáci ve skupině sdílejí příběhy výrobků a během sdílení zaznamenávají všechny možnosti, které vedly a vedou k tomu, že výrobek generace opravdu přežil. K hledání odpovědí mohou přispět následující otázky:

- Proč jste si vybrali právě tyto výrobky?
- Odkud výrobky pocházejí a jak jsou staré?
- Jaký byl jejich příběh?
- Co vedlo k tomu, že se dočkaly tak dlouhého věku?

Zajímavá zjištění zaznamenejte do osobního či třídního portfolia.

2. Dejme věcem druhou šanci a odkládejme odpovědně

K prodloužení života výrobku je potřeba ho nejen odpovědně užívat, ale poté, co už ho užívat k původnímu účelu nelze, je dobré hledat další možnosti jeho uplatnění. Právě po nich budou žáci pátrat v této části lekce. Žáci i v této části pracují ve skupinách. Využijte informací, které žáci získali při domácím sledování odkládaných výrobků.

Na úvod aktivity si pusťte toto inspirační video [Odpadkový koš](#) nebo jeho část.

Po zhlédnutí videa pokračujte v práci ve skupinách. Další organizace práce záleží na vás podle toho, jaký způsob práce jste si vybrali. Zda budete pracovat s oběma skupinami výrobků/odpadků a zda budete pracovat s reálnými výrobky, jejich obrázky nebo si jen sepišete seznam výrobků/odpadů.

Žáci mají za úkol ve skupinách navrhnout, jak by se daly výrobky zachránit před vyhozením, najít možnosti, jak prodloužit jejich příběh. V případě, že to není možné, tak alespoň určit kam je odpovědně odložit nebo jak takovému odpadu předejít. Pro vypracování rozdejte žákům **PL Strategie pro REDuse**, kde se mohou inspirovat o možnostech dalšího využití. Domluvte si časový limit na vypracování a zaznamenání odpovědí. Žáci zaznamenávají své odpovědi nebo svá zjištění na papír nebo na tabuli tak, aby je mohli sdílet nebo prezentovat.

Ke zjištěním žákům pomohou následující otázky a úkoly (uvádíme možnosti jak pro pomalý, tak pro rychlý odpad):

Využijte pro práci modelová prostředí (třída a škola, koupelna, kuchyň, byt po velkém malování nebo stěhování, veřejný prostor, třídní odpadkový koš). Každé skupině přidejte jedno prostředí. Sepište, jaké pomalé a rychlé odpady v těchto prostředích vznikají (využijte domácí pozorování) a hledejte k nim řešení.

- Sepište seznam výrobků/odpadů, se kterými pracujete, a v případě potřeby je rozdělte na rychlé a pomalé.
- Které odpady/výrobky můžete dále využít? Označte je a navrhnete konkrétní způsob jejich dalšího využití.
- Které odpady je nezbytné odložit, nedají se tedy již dále využít? Označte je a napište co nejodpovědnější způsob jejich odložení.
- Navrhnete možnost, jak zajistit, aby tento odpad nevznikl. (Odpovědnější varianta, jiné výrobní postupy apod.).

Výstupy společně sdílejte a zaznamenávejte svá zjištění (strategie, které prodlužují příběh výrobků, umožňují odpovědné odkládání výrobků a předcházení odpadům) do třídního portfolia. Diskutujte o tom, jaké jsou přínosy navržených řešení pro přírodu, pro lidi i pro ekonomiku. Diskutujte i o bariérách, které při realizaci řešení nastávají. Zaznamenejte také, o kolik jste vašimi návrhy zmenšili množství smíšeného odpadu.

3. Možnosti mé a v mém okolí

V této části lekce budou žáci hledat reálné možnosti, jak odpovědné strategie realizovat v rámci školy, v jejím okolí nebo v okolí bydliště – zvolte okruh, který chcete mapovat podle vašich možností. Znovu společně projděte strategie, které jste v průběhu předchozích částí lekce zapsali do třídního portfolia: odpovědné užívání, prodloužení života výrobku, předcházení odpadům a odpovědné odkládání výrobků.

Nyní pátrejte po možnostech, zda jsou tyto strategie již někde realizovány. Nejprve mohou žáci pátrat ve své rodině a nejbližším okolí – tato zjištění si zapisují do osobního portfolia a sdílejí pouze, pokud chtějí. Poté pátrejte ve škole a jejím nejbližším okolí. Na závěr rozšířte pátrání za pomoci internetu na širší oblast – obec/ město, kraj, ...).

4. Nenecháme si to pro sebe

Nyní jste v rámci třídy získali velké množství informací o příběhu výrobku a byla by škoda si tyto informace nechat pro sebe. Úkolem žáků bude zamyslet se nad tím, jak některá opatření uvést do praxe nebo o nich alespoň informovat. Cílem této části bude vytvořit nápadník akcí a jednu akci podrobně naplánovat.

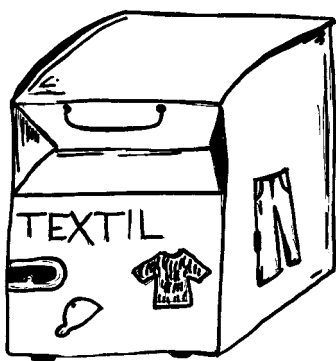
Nejprve si udělejte společný brainstorming, ve kterém navrhnete všechny možnosti (návrhy na akce), které vás napadají. Následně z nich vyberte návrhy, které jsou ve vašem prostředí realizovatelné, a sepište je do **Nápadníku akcí**.

Před podrobným plánováním se dohodněte, zda si vyberete 1 nebo více akcí. Rozhodujte se i podle toho, zda budete plánovat akci společně nebo ve skupinách.

K vybrané akci je potřeba vytvořit podrobný plán – viz str. 37–39 nebo **PL Plán akce**. Součástí plánu je i propagace dané akce a návrh plakátu či scénáře k reklamě. Zde využijte informace z minulé lekce.

Jak akci uskutečnit?

Pro vybranou akci je potřeba sestavit podrobný plán, rozdělit si role při přípravě akce, určit odpovědnost za přípravu dílčích úkolů a stanovit si konkrétní termíny pro plnění úkolů. Přenechte co nejvíce prostoru při plánování i realizaci žákům i s rizikem, že udělají chybu. Realizace konkrétní akce a aktivní zapojení žáků jak do plánování, tak do vlastního provedení akce, jim umožňuje získat sebevědomí a samostatnost a víru v to, že je možné se aktivně zapojovat do veřejného života a v budoucna tak mohou měnit „svět“.

Nápadník akcí je možné zpracovat do dokumentu, např. v jiném předmětu, který bude v dalších letech sloužit jako inspirace pro žáky i kolegy ve škole.

V rámci lekce podrobný plán vytvořit nestihnete, ale můžete navrhnout první 3 kroky, které k realizaci akce povedou, říci si, kdo a jak se na akci chce podílet a stanovit si přibližný termín, kdy akci uskutečnete. Součástí plánu akce bude i návrh plakátu nebo reklamního či rozhlasového spotu pro akci. Žáci tak mohou využít reklamní strategie z minulé lekce pro propagaci dobré věci.

5. Shrnutí

Do osobního portfolia každý žák запиše odpovědi na následující otázky:

1. Plánuješ změnit něco ve způsobu, jakým zacházíš s věcmi, které už nechceš používat nebo se k původnímu účelu použít již nedají? Proč ano, proč ne? Jak to uděláš? Napiš si první 3 kroky, které uděláš, aby změna proběhla. Uvědomíš si tak postup změny a v příští lekci nebo po určité době tak můžeš vyhodnotit, zda se změna podařila či ne a co k tomu vedlo.
2. Budeš o tom, co jsi zjistil/a, informovat někoho ve svém okolí? Koho a jakým způsobem?

